

Nr 111

Av herr **Skårman** och herr **Peterson, Eric Gustaf**, om översiktlig riksplanering av kusttrakterna.

(Lika lydande med motion nr 137 i Andra kammaren)

Att ett samhälle i sjudande utveckling tid efter annan måste ändra sina planer och omdisponera sina tillgångar är ofrånkomligt. Sådana ändringar medför som regel ingrepp i den enskilde medborgarens dispositioner. Detta är många gånger förutsett och regleras då genom penningersättningar. Emellertid finnes det många områden, där individen planerat sin tillvaro och sökt forma sig en trivsamt framtid, som icke är av den art, att dess raserande kan ersättas med pengar. Man kan peka på det vanliga förhållandet, att en människa av någon anledning blivit så betagen i en skogsbacke eller en vacker utsiktsplats, att hon där, med uppoffrande av fritid och alla de slantar hon kunnat spara, byggt sig ett egna hem eller en sommarstuga. Så drages en väg över idyllen eller en slamrande och illaluktande fabrik placeras i närheten. Hur gör man då? Hur ska man kunna värdera den förlusten i pengar?

Det är som regel sådana irrationella och svårvärderbara omständigheter, som gjort att motsatsförhållandena blivit så stora i samband med flera under senare år genomförda eller projekterade industrilokaliseringar. Det gäller därför att skapa en sådan ordning för dessa lokaliseringar, att de olika intressena inte i onödan kommer i konflikt med varandra. Ur samhällelig synpunkt kan det ofta vara svårt att säga vilketdera alternativet som på lång sikt är det värdefullaste. Tendensen i dagens samhälle är att ekonomiska och standardstegrande bedömanden gives företräde. På lång sikt måste man emellertid se till att man även i framtiden kan tillgodogöra sig den ökade standarden.

För den utomstående ser det ut som om gången i en industrilokalisering vore följande. De intressen, inhemska eller internationella, som ämnar starta en verksamhet av större omfattning, gör själva sonderingar rörande lämpliga lägen och söker sedan själva förvärva den erforderliga tomtmarken. Därvid synes man inte taga någon hänsyn till existerande planer, strandlags- eller naturskönhetsförbud. Nyligen offentliggjordes ett sådant markförvärv i Halland, där ett statligt verk tydligen nonchalerat att båda dessa förbud gällde och att ett fridlysningsärende vandrade i verken. Den outtalade förhoppningen näres tydligen, att redan nedlagda kostnader, för-

utspeglade investeringar, arbetsmarknadspolitiska synpunkter och det alltid framförda argumentet, att den avsedda lokaliseringen ur ekonomisk och teknisk synpunkt är den ojämförligt bästa och nästan enda tänkbara, skall ha så stor tyngd att de bevekar eller pressar vederbörande myndigheter att tänka om, ändra sina planer eller lämna dispens från dem. Och så händer det, som den lille medborgaren aldrig kunnat tänka sig; hans sommardröm, dit han flytt undan vardagsslitet, trafiken och jäktet, ligger mitt i det han nyss flydde bort ifrån.

Alla kan vi drabbas av sådana ingripande förändringar och ingen vill påstå att det är tillfredsställande. Av bl. a. denna anledning och för att få en rationell markanvändning med hänsyn till tekniska, ekonomiska och sociala hänsyn söker vi på olika sätt planera våra åtgärder. Mot den systematik, som därvid kommer till användning finnes ej heller något att erinra. Man måste självfallet börja med den översiktliga planeringen och därifrån tränga allt mer ned i detaljutformningen. Skulle någon anmärkning resas vore det väl att den översiktliga planeringen många gånger låst sig fast i värderingar, som hört detaljplaneringen till, och därjämte att man haft för lätt att springa ifrån de stora linjerna i planeringen och sprängt förutsättningarna för densamma genom dispenser och tillfälliga avhopp, när mäktiga intressen tryckt på.

Enligt gällande lagstiftning är planeringen av markanvändningen i första hand en kommunal angelägenhet, låt vara under statlig medverkan och insyn. De förbättrade kommunikationerna, som ger stor rörlighet åt företag, bosättning och friluftsliv, ävensom tendensen att koncentrera industriproduktionen till stora enheter med ty åtföljande koncentrerad bosättning, stora ingrepp i naturen och betydande trafik, har emellertid i hög grad förändrat situationen. Den översiktliga planeringen borde i konsekvens därmed överflyttas på högre nivå och ske på riksplanet på sätt som skett i fråga om vägar, högre undervisning och viss sjukvård. Med en sådan grovplanering på riksplanet skulle större stadga givas de kommunala region- och generalplaneringarna. De kommunala organen skulle därtill genom en dylik planering av högre dignitet få stöd att stå emot ekonomiskt starka enskilda och allmänna intressen och tillfälliga stämningar.

En sådan grovplanering är i första hand av behovet för våra kusttrakter, där motsättningarna mellan olika intressen i flera fall varit starkt infekterade. Då mycket material finnes samlat i olika länsutredningar bör det vara möjligt att utan alltför tidskrävande utredningsarbete i stora drag avgöra vilka trakter eller områden, som lämpar sig för fritidssatsning, som bör naturskyddas, som kan ifrågakomma för lokalisering av större industrier, oljehamnar, raffinaderier, kraftverk etc. Målet bör vara, att det allmänna kan giva en spekulant — det må vara på fritidsområde eller på tomtplats för en massaindustri eller en petrokemisk fabrik — en hänvisning till platser, där han kan söka och där han sedan får stanna i orubbat bo.

Med hänvisning till det ovan anförda hemställer vi,
att riksdagen i skrivelse till Kungl. Maj:t måtte anhålla
om utredning och förslag rörande en översiktlig riksplane-
ring av i första hand våra kusttrakter.

Stockholm den 22 januari 1965

Bo Skårman

Eric G. Peterson